

Összetartozás

„Nem kell beszélni róla sohasem,
De mindig, mindig gondoljunk reá.
Mert nem lehet feledni, nem, soha”
(Juhász Gyula: Trianon)

Hát persze! Olyan sokáig csak az emlékeimben élt. Gyerekkoromban két titkos, hazahúzó versünk volt; a Nem! Nem! Soha!, ez József Attiláé, és nemrég kutattam föl; most pedig... most végre megvan ez a másik is, megtaláltam. Ez az a vers, amelyet Gizi néni a homályos, belső szobában mutató ujját fölemelve halkán, titokban eluttogott nekünk.* Nem tudom, pontosan mikor volt, de emlékszem rá, tehát valamikor '48 és '52 között lehetett. '45 még nem emlék, hanem elevenen élő jelen, '41, '42, '43 pedig elevenen élő, sajtó, szaggató múlt. Elevenen él az elszakítás, a visszacsatolás és a fölszabadulás; fordulatként, véletlen elszólásként meg létezik a nem, nem, soha, s a nem kell beszélni róla sohasem, de mindig, mindig...

A legendák élnek...

Gizi néni közben éjszaka titokban, aprópénzért varr; apám éjszaka behúzott spaletták mögött, a belső szobában még nagyobb titokban szintén aprópénzért a megélhetésünkért könyvel, a padláson mellékesen galambot nevel, s nem mellékesen a kémény mögött magyar zászlót rejteget; a nagymama éjszaka, dagasztás közben tört krumplival szaporítja a kenyértésztát, az udvaron tyúkot, kacsát, nyulat tart; Gyszi bácsi este a vágóhídról a feneketlen mézároscekkerében, amikor csak lehet, pacalt hoz; Margittal moslékért járunk a szomszédba, csalánt szedünk az árokparton, békalencsét a Kronics-palota eliszaposodott halastavában, otthagyt zöldet kotozunk össze piac után; év végére pedig nagy nehezen fölnevelkedik egy disznó.

És megbocsátunk...

Megbocsátunk – mi persze, mindig megbocsátunk. Sőt, bocsánatot is kérünk, és újra meg

újra megtesszük, de emlékezünk. Emlékezni fogunk, emlékeznünk kell, akkor is, ha nem ajánlatos, ha nem ildomos, ha rossz emlékeket ébreszt a lecsatolóknak. Pál pátriárka ez alatt a zűrzavaros, megnevezhetetlen, keserves testvérháború alatt megfogalmazta: megbocsátunk, de nem felejtünk. Én finomítanám: Megbocsátunk, de emlékezünk.

Ülünk a lépcsőn, fagyaltozunk. Ő most indul befelé, én már nagyon kifelé megyek az erdőből... Meleg van, rekkenő hőség, a levegő mozdulatlan, egészen elpilledtem, s valahogy mintha fuldokolnék. Szemben a Kráter (hivatalos nevén Országzászló),** a Kráteren túl pedig az összetartozás emlékműve, rajta a Magyar Hiszekegy. Gyerekkoromban nem lehetett magyar hiszekegy, még a nem, nem soha szintjén sem, mégis tudtunk róla, s tudtuk, hogy nincs benne semmi rossz, még visszacsatolás sincs, csak föltámadás...

Megüti a fülem egy mondat, nyomban megszólalok: Nem, nem! Az országnak nem egy-, hanem kétharmadát vették el, csatolták le, szakították el június 4-én. Tovább ütöm a vasat – mint amikor nem három almád van, hanem csak egy, mert kettőt valaki elvett, és másnak adott. Menj csak át a Kráteren túlra, nézd meg, mi van a zászló talapzatára írva!... Tudod, mi a föltámadás?

Látom, hogy megzavarodott, kis fejében öszszekavarodtak a dolgok, nem nagyon érti. Hogy is érthetné, hisz legtöbbször nem értik. Jókai Anna értette, végtelen együttérzéssel megírta nekünk Szegegy Sudár Annát, de – jaj – most elment ő is... Adatok vannak, számok vannak, statisztikák, sőt történelmek is... Ezek magyarázhatók,

csúrni-csavarni lehet őket, de a csúrt-csavart adatok mögött emberek vannak, akiket lecsatoltak, elszakítottak, határon túlra löktek, s akiknek kisebbségi létüknél fogva annyi minden nem adatott meg...

1920. június 4.

És igen... Vannak túlélők, és vannak olyanok, akik nem éltek túl, vannak máig szétszakított családok, egymás szavát nem értő testvérek, nagyszüleiket nem értő unokák... Sőt, sajnos egyre többen vannak. Majdnem minden, amit mondhatok, hazug és frázis, őszintétlen és elkendőző, sanda és megalkuvó... Talán valóban nem kell beszélni róla, de mindig, mindig gondoljunk reá... Eszembe jut az apám: a megyeháza pincéjébe elhurcolt, a Bezdáni úton sírásásra kényszerített, a Kronics-palota alagsorában megöszült, egyre-másra becitált, kihallgatott, fájós térdű, sajgó hátú, megtöretett, görnyedt apám...

Amikor a Himnuszt hallgatom, mindig minden eszembe jut; eszembe jut ő, és eszembe jut minden, amit elvettek tőle, ami nem adatott meg neki...

Elszakított föld... Még száz éve sincs...

Nemzeti összetartozás napja... a három nap-táram közül egy sem jelzi...

Mi van azokkal, akik nem tudják, mit jelent? Akiknek nem volt aranyosan irredenta Gizi néni-jük, akiknek nem volt olyan József Attila-kötetük,

amelynek végén keményen, konokon közli a kiadó: „Nem tartalmazza kiadásunk a Nem! Nem! Soha! c. zsengét sem, mert – talán – sértené a szomszéd népek nemzeti érzését.” ***

És...

mi van azokkal, akik szerint 1920. június 4. pusztá megemlézése is főbenjáró bűn, akik szerint túl sokat trianonozunk, akik szerint '56 munkakerülő csőcselék megmozdulása volt, akik szerint mindenki csal, lop és hazudik...

Mi van azokkal, akik előtt iskolában, otthon és mindenütt elhallgatják, ezért nem is tudják, mi az, amiről nem kell beszélni sohasem, de amire mindig, mindig gondolniuk kellene?

Végre valahára valahonnan kósza kis szellő érkezik, eljátszik a téren, meglengeti az emlékmű szomorkodó zászlóját, kibontja a három színt. Ocsúdok. A mozduló időben tisztán hallom: téged nem szakítottak el..., mama...

2017. június 6.

* Papp Váry Elemérné: Magyar Hiszekegy

** A Kráter a szegedi Árpád téren levő térjáték (akár szimbólum is)

*** József Attila minden verse és versfordítása, Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest, 1980

Papp Váry Elemérné

Magyar Hiszekegy

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában:
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában!*

*Ez az én vallásom, ez az én életem,
Ezért a keresztet vállaimra veszem,
Ezért magamat is reá feszítetem.*

*Szeretném harsogni kétkedők fülébe,
Szeretném égetni reszketők lelkébe,
Lángbetűkkel írni véres magyar égre:*

*Ez a hit a fegyver, hatalom és élet,
Ezzel porba zúzod minden ellenséged,
Ezzel megválthatod minden szenvedésed.*

*E jelszót, ha írod lobogód selymére,
Ezt, ha belevésed kardod pengéjébe,
Halottak országát feltámasztod véle.*

*Harcos, ki ezt hiszed, csatádat megnyerted,
Munkás, ki ennek élsz, boldog jövőd veted,
Asszony, ki tanítod, áldott lesz a neved.*

*Férfi, ki ennek élsz, dicsőséget vettél,
Polgár, ki ezzel kélsz, új hazát szereztél,
Magyar, e szent hittel mindent visszanyertél.*

*Mert a hit az erő, mert aki hisz, győzött,
Mert az minden halál és kárhozat fölött
Az élet Urával szövetséget kötött.*

*Annak nincs többé rém, mitől megijedjen,
Annak vas a szíve minden vésszel szemben,
Minden pokol ellen, mert véle az Isten!*

*Annak lába nyomán zöldül a temető,
Virágdíszbe borul az eltiport mező,
Édes madárdaltól hangos lesz az erdő.*

*Napsugártól fényes lesz a házatája,
Mézes a kenyere, boldogság tanyája,
Minden nemzetségén az Isten áldása.*

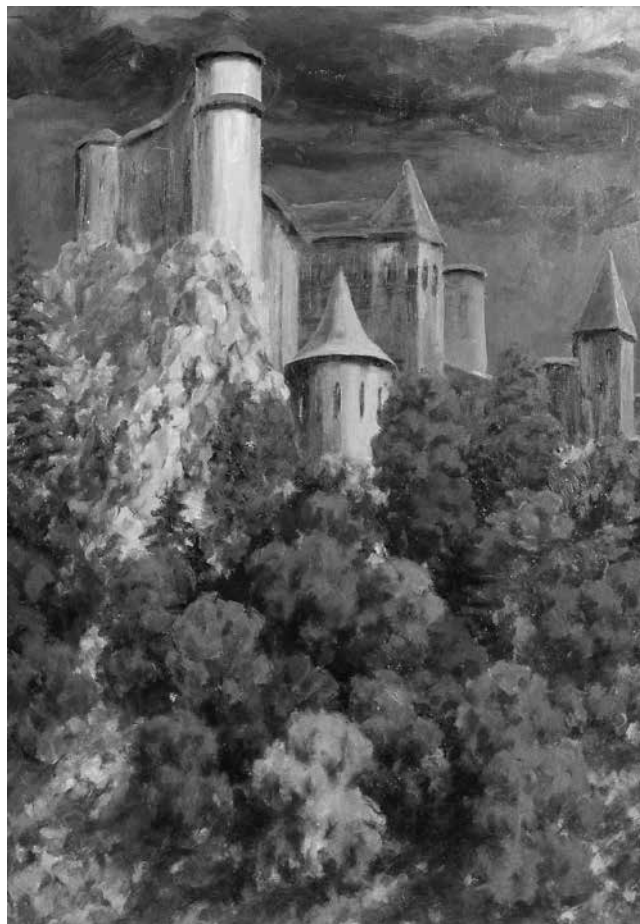
*Magyar! te most árva, elhagyott, veszendő,
Minden nemzetek közt lenn a földön fekvő,
Magyar legyen hited s tied a jövődő.*

*Magyar, legyen hited és léssen országod,
Minden nemzetek közt az első, az áldott,
Isten amit néked címeredbe vágott.*

*Szíved is dobogja, szavad is hirdesse,
Ajkad ezt rebegje, reggel, délben, este,
Véreddé hogy váljon az ige, az eszme:*

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában!*

Ámen.

Árva vára